

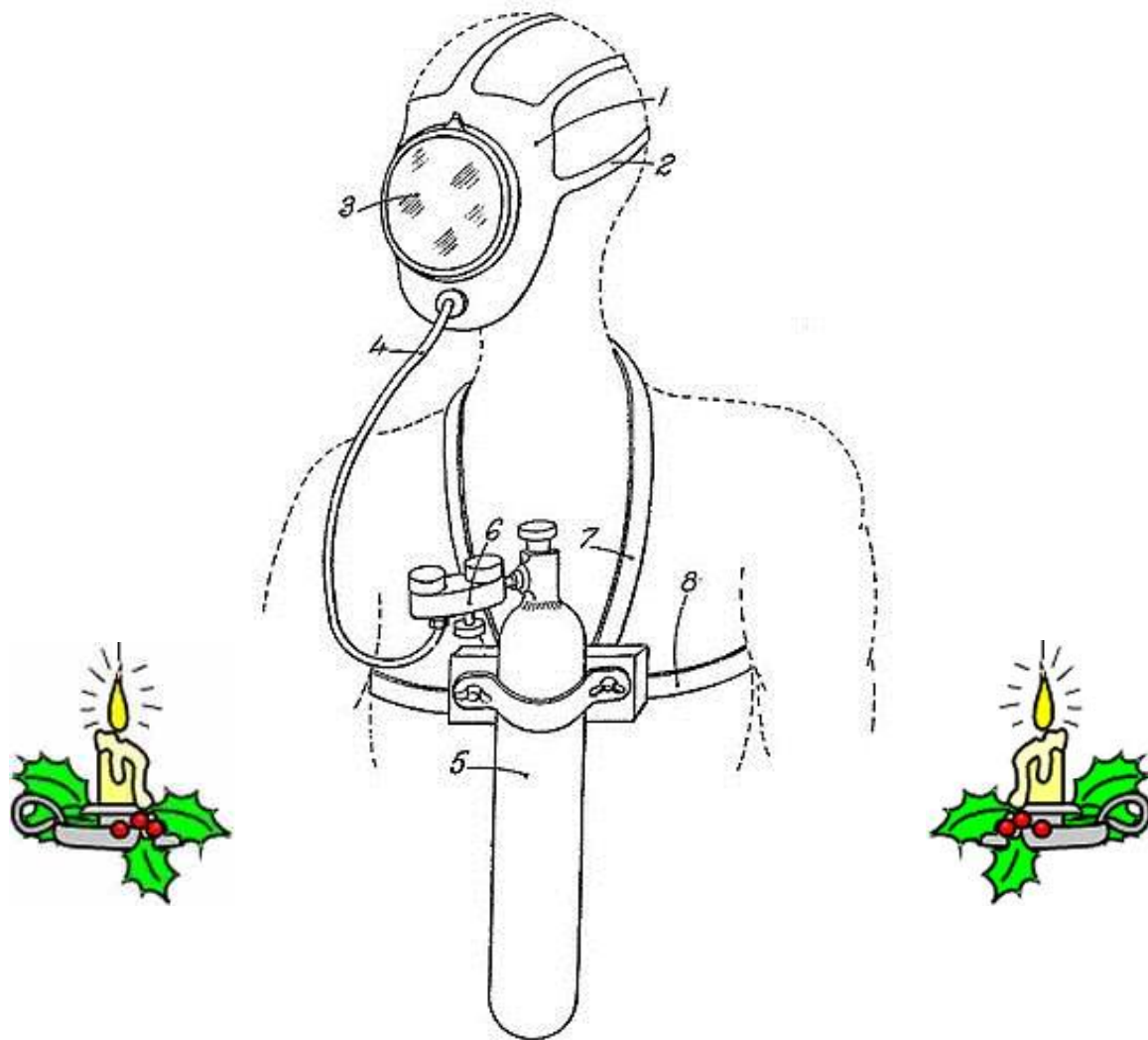
SIGNALLINAN

NR 34 SVENSK DYKERIHISTORISK FÖRENING December 2014

Pris 40 kr

N° 768.083

M. Le Prieur

http://en.wikipedia.org/wiki/Yves_le_Prieur

Innehållsförteckning:

Dykarledaren
Classic Dykträff, Jönköping
Dykäventyr för länge sedan, Kjell Åshede

International Historical Diving Event
Spiggen II, en svensk militär miniubåt
Robert Börjesson-Undervattensteknik genom hela livet

Omslagsbild: Patentritningen på Frenez-LePrieures apparat från 1934 (Paris). En apparat av denna typ kommer till Göteborgs amatördykare 1939 vilket Kjell Åshede berättar om inne i tidningen. Vi hoppas kunna återkomma till denna intressanta apparat i senare nummer.

Styrelsen

Birgitta Forsén, ordförande	070-7405023	birgitta.forsen@gmail.com
Hans Bohlin, sekreterare	073-6148410	gosub70@gmail.com
Nicole Ahlberg, kassör	073-6971139	ahlberg.nicole@hotmail.se
Hans Örnhamen, ledamot 1	073-2503935	hans@ornhamen.se
Bert Westenberg, ledamot 2	070-2379652	bert.westenberg@bredband.net
Magnus Lindström, suppleant	072-222 04 05	info@pelagian.org
Adjungerade:		
Catharina Ingelman Sundberg	070-1445152	cattaviking@hotmail.com
Lars Gustafsson,	070-5950536	lars.gustafsson@interspiro.com

Hedersmedlemmar

Bertil Jung	1997	Bo Cassel,	1998 † 2004
Anders Muren,	1999 † 2001	Ingvar Elvström,	2000 † 2000
Bengt Börjesson,	2001	Claes Lindemark,	2005 † 2013
Ove Dahlstedt	2006	Dennis Österlund	2008 † 2007
Uno Jakobsson	2012 † 2006	Åke Folin	2014
Hans Örnhamen	2014		

Sponsormedlemmar:

Guld:

Ingenjörskfirma Curt Nyberg AB
Aleris Flyg- och dykmedicin
Interspiro AB
Poseidon Diving Systems
Trelleborg Protective Products AB
NDE Sweden AB
Kråkås Marina

Silver

Fartygsmagasinet i Stockholm AB
Slite Dykservice
Dyklaget AB

Silver forts.

Svenska Sportdykarförbundet
Yrkesdykarskolan Göteborg
Svensk Brand och Dykteknik
Svensk Sjöentreprenad
Dan Berg Elprodukter AB
CBM Produkter
ÖPD, Göteborg
HydroCosmos
SI Tech AB
Stig Insulan
AirMedic.se

SVENSK DYKERIHISTORISK FÖRENING, SDHF

Besöksadress: Djurgårdsvägen 36 B, 115 21 Stockholm

Organisationsnummer: 802422-8457

Medlemsavgift 2014, 250 kr insätts på pg 4400251-7

Glöm inte att meddela adressändring och/eller e-postadressändring till: info@sdhf.se

Redaktör: Hans Örnhamen, hans@ornhamen.se

Ansvarig utgivare: Föreningens ordförande, Birgitta Forsén, birgitta.forsen@gmail.com

Webbredaktör och ansvarig för www.sdhf.se är Johan Carlsson, webmaster@sdhf.se

---

Dykarledaren

Dykåret 2014 ändades med stor turbulens inom Svensk Dykerihistorisk Förenings styrelse. Detta ledde tyvärr till att flera styrelsemedlemmar lämnade styrelsen med omedelbar verkan.

Men som uttrycket lyder ”ryktet om vår död är betydligt överdrivet”. Den kvarvarande styrelsen fortsätter arbetet med full kraft och tillförsikt inför framtiden.

Nu finns många luckor att fylla, men framför allt gäller det att hålla allt flytande fram till årsmötet den 15:e mars 2015. Viss verksamhet får naturligtvis ”ligga på is” tills styrelsen åter blivit fulltalig. Känner du att du vill göra en insats eller känner någon intresserad, hör av dig till valberedningen: Ola Lindh tel 076-282 90 40 eller e-post ola.p.lindh@gmail.com

Just nu pågår ett enormt arbete i Dyktankhuset. Hans Ö och Bert W inventerar alla föremål, böcker mm som samlats under årens lopp. En annan utmaning är det internationella dykerihistoriska mötet ”International Historical Diving Event”, som skall äga rum på Yrkesdykarskolan i Svanesund på Orust 14 – 16:e augusti 2015. Mer information längre bak i tidningen.

Vi ser med tillförsikt fram emot detta och en ny vår och därmed blir frågan om öppethållande av Dyktankhuset åter aktuell. Har du möjlighet att ställa upp vid något/några tillfällen under sommarsäsongen så hör av dig till Hans Ö tel 0732503935 eller Åke Johansson tel 08 133570. Detta är ett stimulerande, roligt och tacksamt uppdrag där du får möta intresserade besökare och samtidigt får tillfälle att sprida information om svensk dykerihistoria!

Slutligen ett stort tack till f.d. redaktören Hans Ö, som genom ett snabbt inbrott producerat detta nummer av Signallinan. Detta så att alla medlemmar kan få den traditionella julutgåvan. ”Same procedure as last year”

Vi önskar alla medlemmar en riktigt God Jul och ser fram emot ett Gott Nytt 2015!

För styrelsen

Birgitta Forsén, ordförande, Bert Westenberg, ledamot.

Dr Claes Bothin, Åkersberga
”En historisk förening har alltid framtiden för sig.”

Vi driver Dyktankhuset tillsammans med
SJÖHISTORISKA
www.sjohistoriska.se

Classic Dyk Träff i Jönköping.

Hans Örnhagen

Den 6:e September var Oxygen I Jönköping värd för ett uppskattat evenemang, Classic Dive Meet. Det var andra året i rad och redan tidigt på eftermiddagen började man planera för möte nummer tre. Reservera första helgen i september och börja leta i gömmorna hemma så du hinner putsa lite och göra en funktionstest innan det är dags att resa till Jönköping nästa år. Axamosjön visade väl sig inte från sin bästa sida, men dålig sikt har väl aldrig hindrat intresserade dykare. Denna kvartett dök upp och visade både fram och baksidan innan de försvann igen.

Från vänster: Rosemarie Lind i modern utrustning, Staffan von Arbin med fransk Mistral, Markus Gustafsson med rysk IDA 71 och längst till höger mötesarrangören Thomas Helmersson med Bicapa mask och svensk Aga.

Bland celebra gäster fanns makarna Rose-Marie och Dan Berg, välkända för de flesta genom sitt företag som säljer utrustning för dykning. Vad kanske alla inte känner till är att de varit svenska mästare och

internationellt välrenommerade i undervattensorientering, en tävlingsgren som var stor på 60- och 70-talen. Vi fick en genomgång av både navigationshjälpmedel och logg-kompassenehet.

På bilden till höger ovan ser vi Dan Berg tillsammans med Lena Helmersson förevisande en Poseidon Cyklon Junior på flaska med originalluft från 1968. Tala om "mint condition".

Bland de förevisade föremålen fanns även en mängd hembyggen och en apparat med framdrivning i form av en "Karlsson på taket-liknande propeller" hörde definitivt till de intressantare. Riggens ägare Staffan von Arbin berättade dock att balansen var sådan att det inte var någon fördel att dyka med denna framdrivningsteknik.

Inget möte med gamla dykapparater skulle fungera om det inte fanns verktyg, O-ringssatser, silvertape och ståltråd. Här mötets arrangör Thomas Helmersson till höger i bild.

När solen började gå ner vidtog mat och föredrag av Hans Örnhammar från SDHF, som berättade om svensk dykeriutveckling och hur Dyktankhuset sparades till eftervärlden.

Ett minnesvärt evenemang som vi hoppas återkommer som planerat första veckoändan i september 2015.

#

Här en faximil av en artikel i DykGuiden 1996 med tillstånd från författaren Kjell Åshede och Jan Hjalmarsson, ansvarig utgivare för DykGuiden.

DYKÄVENTYR FÖR LÄNGE SEDAN

Av Kjell Åshede

foton ur Göteborgs AmatörDykarKlubbs arkiv

Redan tidigt sommaren 1939 kom de två första (och enda?) apparaterna av typen "Scaphandre Le Prieur" till Sverige, inpackade i hyvelspån i en trälåda. Avsändare var firman "Epervier & Gillet" i Paris och mottagare var Sveriges första dykarklubb, Göteborgs AmatörDykarKlubb.

Bakgrunden var att två mogna herrar och kamrater sedan barnaåren, Jerker Lundell, folkskollärare, och Enar Liedholm, bokbindare, hade suttit och diskuterat ett av sina stora intressen, Sveriges historia och forntid. De hade då kommit in på ett förmodat vikingaslag i Göteborgs norra skärgård. "Tänk om man kunde dyka ner till havsbotten och hämta ett bronssvärd från det slaget" satt de båda och önskedrömde. Då Jerker dessutom nyligen hade läst boken "20 år på havets botten" av den engelske yrkesdykaren Bruce, kom samtalet, som hölls någon av mellandagarna redan 1935, att mer och mer övergå till att gälla bildandet av en klubb för amatördykare. Detta ledde i sin tur till att kontakter togs med bland annat Sjöfartsmuseét i Göteborg, chefen för Västkustens marindistrikt, Naturhistoriska Museét, Historiska Museét och ytterligare några museala och marina instanser i Göteborg. Man ville hos dessa efterhöra intresset för att praktiskt och ekonomiskt stödja en klubb som

var villig att ställa sina ideella tjänster till deras förfogande och genväret var enbart positivt. Planering och organisering fortsatte sedan parallellt med efterforskning om alla praktiska dykeridetaler under flera år. Göteborgs AmatörDykarKlubb bildades så småningom den 22 oktober 1938 vid ett möte på Oscar Fredriksskolan. I protokollet från detta historiska möte kan man bland annat läsa: *Närvarande: Herrar A.Adolfsson, E.Liedholm, B.Ljungqvist, J.Lundell, Alf Olsson samt undertecknad Morgan vid protokollet.*

§ 1. Öppnades sammanträdet kl 17.11 av herr Lundell, som hälsade de närv. välkomna.

§ 5. På ordförandens fråga, huruvida de närvarande efter att ha tagit del av de av honom uppskisserade linjerna, vore villiga att bilda en dylik klubb, svarades enhälligt ja, varefter ordf. förklarade klubben stiftad.

§ 10. Herr Ljungqvist väckte förslag att man borde försöka få tillfälle att "se på" någonstans där dykningar företages.!

§ 12. Avslutades sammanträdet kl 18.26.

Språket var annorlunda på 30-talet och ambitionen var det verkligen inget fel på. Tanken redan från begynnelsen var att man skulle använda sig av den enda tillgängliga dykarutrustning som fanns vid denna tid, nämligen tungdykarutrustning men nu föll det sig så att vid slutet av 1938 fick Göteborg besök av en fransk dykambassadör vid namn Jean Painlevé som vid ett sammanträffande hos lektor Nils Sund, måndagen den 5 december, för klubbstyrelsen kunde demonstrera den lätta och smidiga luftautomaten Le Prieur. Förutom demonstrationen av dykapparaten fick göteborgarna en *första orientering i submarin fotografering*. På våren -39 hjälpte Painlevé klubben att beställa två

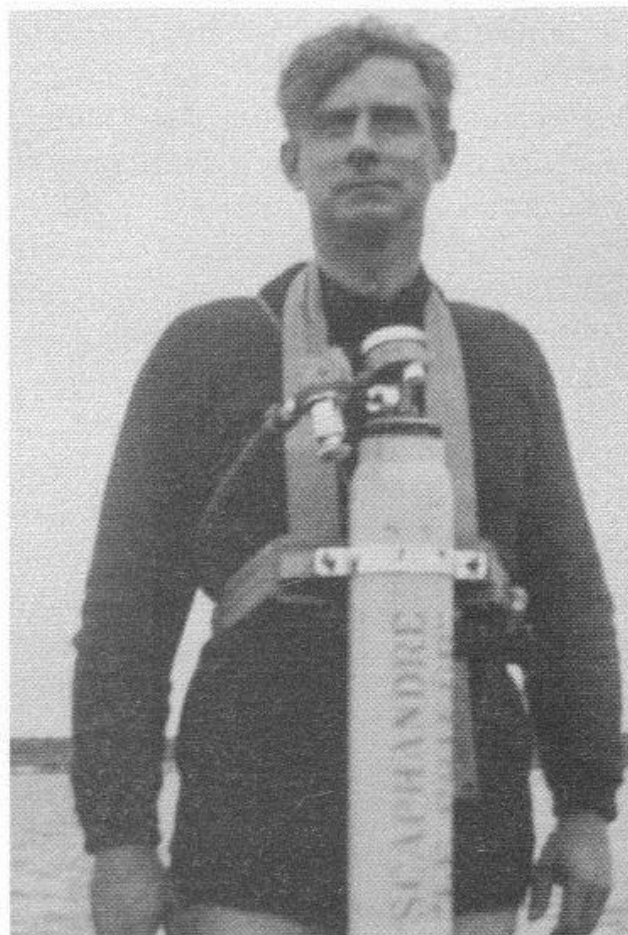
stycken Prieurapparater och det var dessa dyrgripar som nu skulle packas upp. Praktisk dykerfarenhet hade man redan börjat skaffa sig då tre klubbmedlemmar i juni månad fått lov att göra en nedstigning till 5 meters djup med heldräkt och slang hos "Röda Bolaget" vid Kustens Varv.

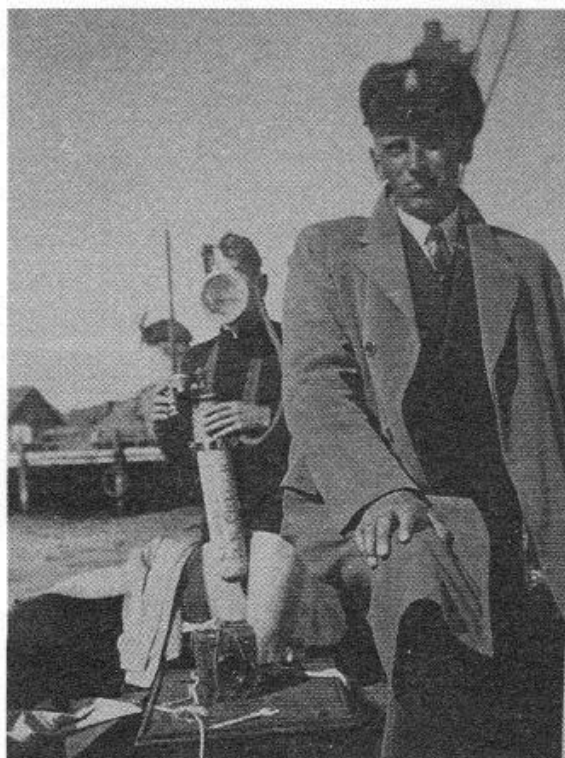
Detta hade skett från bärgningsångaren "Harald" och hade givit de tre deltagarna euforiska känslor. Och nu skulle man ha två egna luftautomater och kunde dyka när och var man så själva önskade! Apparaten Scaphandre Le Prieur bestod av en 2,7 liters tryckflaska 150 bar, en manuell justerbar reduceringsventil, manometer och en stor gummi-mask med fritt flöde. Flaskan bar man på bröstet så att man lätt kunde justera trycket samt övervaka manometern. Hela utrustningen var så lätt att en enda person utan den minsta svårighet kunde klara sig på egen hand till skillnad mot den betydligt klumpigare heldräkten med hjälm.

Klubben avsåg att snarast sätta igång med dykutbildning av medlemmarna.

På hösten 1939 inträffade dock den händelse som skulle förändra livet för en stor del av världens folk, Hiltertyskland invaderade Polen och andra världskriget var igång. Sverige ställde sig ju visserligen neutralt men tvingades ändå mobilisera och därmed stängdes en stor del av Göteborgs skärgård. Efter april 1940 då Norge och Danmark invaderats blev situationen ännu värre. Då det dessutom var bränsleransonering så tvingades man många gånger att segla om man ville ut på havet. I mötesprotokollet av den 18 mars 1941, § 5 läser vi; *Ordf. fick i uppdrag att meddela landshövdingen*

om klubbens existens samt anhålla hos länsstyrelsen om fotograferingstillstånd vid och i havet samt rätt att företaga nedstigningar från havsstrand. Vid nästa möte den 4 november 1941, § 5 redogjorde ordföranden bland annat att: *...Amiral Åkermark vid marindistriktet var sympatiskt inställd till samarbete. Amiralen meddelade, att rätt till nedstigning måste sökas varje särskild gång och i god tid. Inget generellt medgivande kommer att göras.* Allt detta gjorde att Göteborgs AmatörDykarKlubb ägnade större delen av sina första verksamhetsår åt utbildning i bassäng samt organisering och planering av sin framtida verksamhet. Bassängerna man hade tillgång till

på den tiden var Renströmska badanstalten och Lisebergsbadet och det största djupet var i dessa 5 meter. Några gånger fick man också tillgång till Marinens dyktank på Nya Varvet som hade ett djup på hela 10 meter. Sjöfartsmuseét i Göteborg hade kommit med en önskelista över vrak i Göteborgs hamnområde och skärgård. Redan sommaren 1939 företogs två nedstigningar efter ett par galärer vid Lilla Aspholmen nära Nya Älvsborgs fästning. *"Trots noggrant sökande kunde de ej anträffas."* står det i årsberättelsen från det första verksamhetsåret. Några andra tänkvärda uppgifter från denna årsberättelse. Under rubriken Statistik: *Antal anordnade dykutfärder, 11. Antal deltagande dykare, 5. Antal nedstigningar, 28. Största uppnådda djup, 10 meter.* Under rubriken Fotokommitté: *En kommitté bestående av 3 medlemmar har under hösten tillsatts för att närmare utreda möjligheten av undervattensfotografering.*

Det allra första vrak som klubben kom ner och fick se var en fregatt vid namn "Greve Mörner" som hade sänkts av Thordenskiolds flotta år 1720. Den låg i bottenleran alldeles utanför Nya Varvet och var rejält skadad efter ett antal muddringar under lång tid. Greve Mörner var man nere på redan under kriget. En del av kölstocken bärgades så småningom och var i många år uppställd i parken vid Gathenhjelmska kulturreservatet innan den helt vittrade sönder på 80-talet.

När så kriget äntligen var slut började Göteborgs AmatörDykarKlubb genast att ta igen allt det man hade fått avstå precis när man hade fått det i sina händer. Handlingsplaner för vrakutforskning fanns redan och nu började de

realiseras. Vid Hunnebådans fyr i hamninloppet hade Svenska Ostindiska Kompaniets "Götheborg" förlit år 1745. På botten nedanför det grund som blev fartygets öde och som utgör fyrens sockel hittade man porslinsskärvor som lämnats vid de omfattande bärgningar som företagits av James Keillers mannar i början av detta sekel, men av vraket syntes inget.

I Marstrands hamn besökte Göteborgs AmatörDykarKlubbs dykare de svenska fregatter, som för att undgå erövring av Thordenskiolds danskar, hade sänkts i juli 1719. På dessa vrak fanns fortfarande en del av skroven, samt en mängd större föremål, synliga, bland annat ett antal bastanta järnkanoner. Inga bärgningar av betydelse gjordes dock, utan dykningarna syftade endast till att skapa en bild av vrakens läge och skick.

Mot slutet av 1940-talet startade klubben upp ett stort arbete som planerats under flera år, nämligen en inventering av vrak längs den bohuslänska kusten. De första noteringarna om gamla trävrak, i det som kom att bli ett register, gjordes 1948. Strax därefter fick man kontakt med Svenska Dykareföreningens representant på västkusten, yrkesdykaren Tor Törnvall. Han kom att bli en mycket trevlig bekantskap för GADK. Tor Törnvall ägde nämligen en sommarstuga i norra ändan av Sotenkanalen och intresserade klubben för en tradition från trakten. Den gjorde gällande att cirka år 1660

skulle en holländsk skeppsredare vid namn David Slaman ha sänkt 5 stycken fartyg utanför Ulebergshamn, där han levde och var verksam. Slaman ville inte att hans fartyg skulle tas i bruk av den svenske kungen som vid freden i Roskilde, 1658, in-

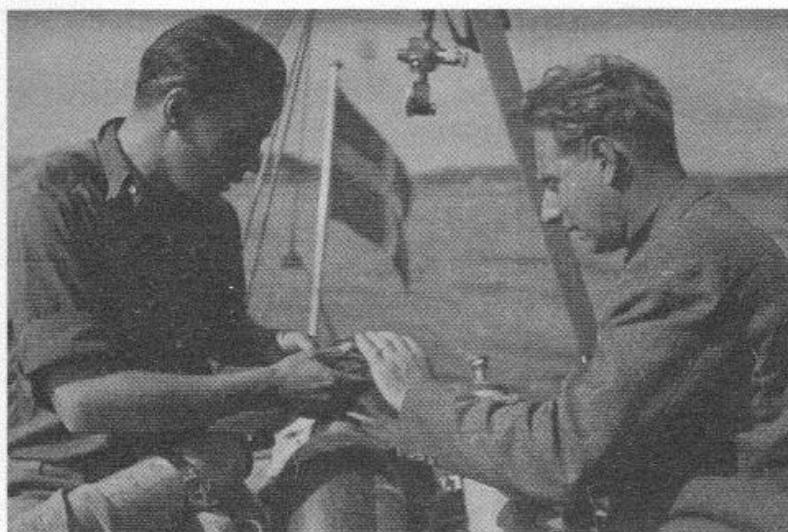
förlivat Halland, Bohuslän och Jämtland med Sverige. Törnvall, som inte bara dök för brödfödan! fick med sig ett antal klubbdykare för att kunna göra en första undersökning i området sommaren 1949. De fynd som bärgades lämnades in till Sjöfartsmuseét i Göteborg och därmed hade Sveriges första, av amatördykare utförda vrakutgrävning blivit verklighet. Slamanvraken blev sedan en återkommande uppgift för klubben ända fram till 1967 då de sista dykningarna gjordes och Tor Törnvall kom att bli medlem i klubben ända till sin död 1993. Nästa steg för att kunna förverkliga vrakinventeringen var att skaffa ett lämpligt expeditionsfartyg. Tanken var nämligen att resa längs kusten och inte bara kontrollera redan kända förlisningsplatser utan även att införskaffa uppgifter

från fiskare och kustbor om andra förlisningar, nätfästen och gamla muntliga traditioner. Först fick man tag i en båt som hette "Lazarus" vars skrov och framför allt maskin visade sig vara i sämre skick än man hade trott. Trots idogt arbete under flera säsonger verkar det som

att man aldrig fick Lazarus i sjön och till slut gjordes bedömningen att reparationsinsatsen inte var värd det förmodade resultatet. Istället satsade man på ett annat fartyg vid namn "Värna". Detta var Sveriges före detta första motorlivbåt som hade byggts om och nu tillhörde Göteborgs Sjövärnsskår. GADK fick bjuda till ordentligt av sina begränsade finansiella resurser för att kunna köpa "Värna" men detta kom att visa sig vara en riktig satsning. 6 juni 1951 togs styrelsebeslut om köpet och redan samma sommar kunde hon brukas för klubbens dykningar. Resorna längs kusten fick dock vänta ytterligare två år för däremellan kom ett vrak vars rester låg nerbäddade i sanden utanför en brygga vid Hagaholm i nordligaste Halland. Efter att ha undersökt vrakdelarna och forskat i de skrivna källorna kom man fram till att detta högst troligen var ett lübeckerskepp vid namn "Cron de Frede", fört av en "Captain Petter Schröder", som strandat i området den 22 november år 1693. Dessutom verkade det på resterna som att skeppet hade bränts. Ett fåtal fynd lyckades man också att gräva fram.

Ett annat objekt som också kom emellan var Erik den fjortondes kanon "Skjegge". Denna vidunderliga och monstruösa pjäs skall ha tillverkats för att bryta ett dödsläge som uppstod vid den svenska belägringen av den dansk/norska Bohus fästning vid Kongahälla. Om Skjegge finns en vers som lyder; *När Skjegge kommer till att gnegge, då rasar båd murar och vägge*, och det sas att den

ORPABAUCS®

var så stor att *i dess mynning kunde en skomakare sitta och sula skor!* På vintern 1564 drogs den på en släde från Västergötland mot Bohus. Vid Lödöse skulle den över den frusna Göta älv men gick naturligtvis igenom isen och förlorades. Några klubbmedlemmar spenderade hela 6 kronor på en bussresa till Lödöse, för att kontrollera den tradition som fanns på platsen angående det exakta läget, den 3 december år 1950. Några dykningar företogs dock förmodligen inte eftersom platsen endast vagt kunde utpekas. Tidningen Göteborgs Posten finansierade en eftersökning av Skjegge medelst bottenpenetrerande ekolod i slutet av 80-talet. Den följdes upp med dagliga reportage i tidningen men det hela rann ut i sanden.

När resorna längs bohuskusten kom igång blev de starten på en tradition som än i dag lever vidare. De första åren koncentrerade man sig på ett kustområde i taget och många vrak blev inprickade och uppförda i registret. Här följer några exempel:

Diarienummer U51.12.18A: Skeppsvrak av trä (benämning "Svarta kråkan")

*Fiskaren August Larsson, Hönö Gårda
muntligen t. undert. ang. ett trävrak i
Fotö sund.*

"Det ligger ett trävrak vid Svarta Kråkan, som man tagit upp lite köksporslin och en skeppstubb ifrån. Vraket har något att göra med sjörövare från Frölunda - de sista i Sverige - som greps på Rörö krog. De sägs ha haft blod på kläderna, och det röjde dem. Man fann pengar gömda akterut i deras fartyg. Stor-Oskar på Hönö, som bor i närheten av Hults skola, kan ge bättre besked."

Fartyget ligger så grunt, att man kunnat bärga de nämnda föremålen med en skalriva. Enligt uppgift från Erik Corneliussen, Hönö, har man ulkat kol på platsen och därvid fått upp föremål.

J. Lundell.

Härefter följer ett avskrivet kapitel ur Birger Schöldströms bok Mörkt och Ljust, utgiven 1893. Kapitlet "Sjörövaren Flatås" som steglades på galgbacken den 11 augusti 1824. Nästa exempel har en inte lika blodig historia bakom sig.

Diarienummer U53.4.12A: Skeppsvrak av trä (benämning "Holländer skepp")

Muntligt meddelande av Målarmästare

Torvald Blomberg till undert. d. 12/4

1953 ang. sänkt träsfartyg vid Vrångö.

"Fartyget, som avsiktligt seglades i sank under Gathenhielmsfejden av en Vrångölots, vilken tvingades att föra detsamma och sägs ha varit Vrångö förste bofaste invånare, ligger på 8 ms djup vid Holländer skepp."

T. B:s uppgift är hämtad från Elektriker Martin Blomberg, Göteborg, som i sin tur hämtat den från Vrångö. Litteratur och tradition torde utförligare belysa fyndet.

J. Lundell.

1 not: Erik Corneliussen, Hönö: "Tre man satt i riggen och blev räddade, däribland sonen till en predikant på platsen.

Utfärd med Värna d. 19.4.1953.

Vattenområdet Holländer skepp besöktes. Enligt anvisningar av Hr Martin Blomberg, som deltog i färden, torde vraket vara att finna på denna lerbotten, d.v.s. mellan Vrångö nordligaste udde och holmen öster om ön nordvästligaste udde. Den hårda nordliga vinden omöjliggjorde lokaliseringsförsök.

J. Lundell.

Traditionen på Vrångö gick ut på att Lars Gathenhielm under hot skulle tvingat den nämnde lotten att sätta denna holländska skonert på grund med sin dyrbara last av bland annat silver. Lotten skall sedan ha hoppat iland på Vrångö, förföljd av besättningen, vilken han dock lurade bort.

Dykarprotokoll från d. 15 juli 1953 vid

Holländer skepp.

En dykarundersökning av havsbotten vid Holländer skepp gav rent negativt resultat. Endast observationsarbete utfördes.

J.L.

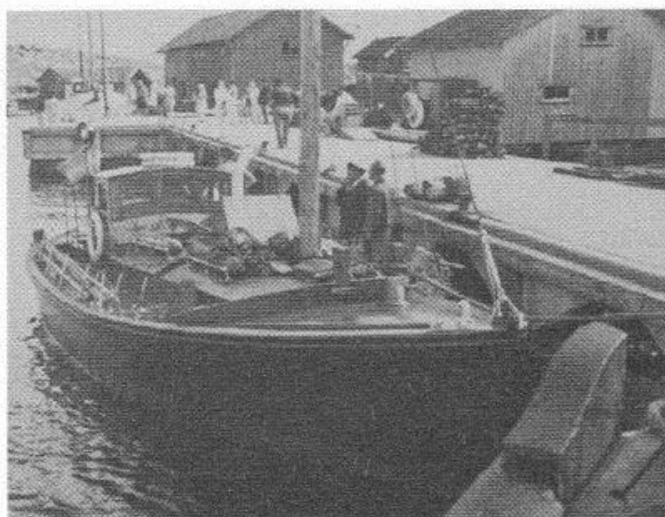
Ja så kunde det gå med ett, från början, spännande uppslag. Andra projekt gav betydligt mer utdelning i form av det av klubben så hett eftertraktade ideella forskningsarbetet.

Men hur var det då att dyka på den här gamla goda tiden? Ja för det första skall vi ha klart för oss att fram till mitten av 50-talet fanns det över huvud

taget väldigt lite utrustning att köpa och det var dessutom mycket dyrt. Därför var man hänvisade till hembyggda varianter på Prieurapparaten eller andra egna konstruktioner. Visserligen hade Jaques Yves Costeau, i boken "Den tysta världen", presenterat både sig själv och sin nypuffna variant av den bortglömda andningsventilen, "Aerophore", av Denayrouze och Rouquayrol från 1860-talet, men det fanns som sagt var väldigt lite att välja på i handeln. Även simfenor var uppfunna redan 1924 av Louis de Corliau, men de tillverkades av det gummi som nu var en stor bristvara som uteslutande gick till tillverkning av däck till fordon, främst militära, m.m. Den enda form av "dräkt" som fanns var att ta på sig ett par långkalsonger, och en tröja eller dylikt och då företrädesvis av ylle eftersom det värmer bra även när det är vått. Ett dykäventyr med Göteborgs AmatörDykarKlubb under kriget kan till exempel ha gått till så här:

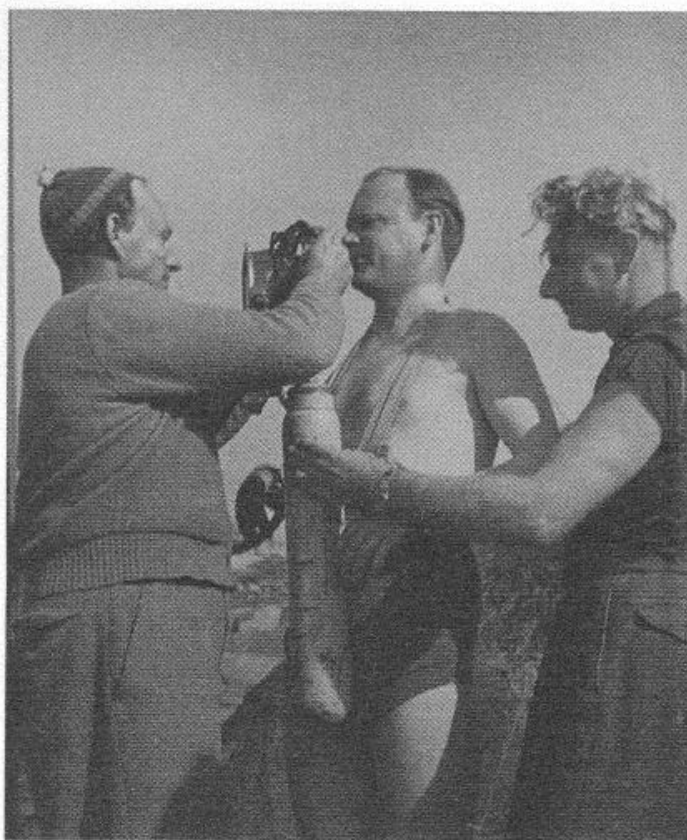
Vi är sex stycken dykare som tar Liedholms passbåt från Hjuviks brygga. En sån tur att bränsle har kunnat ordnas. Kontakter måste man ha. Vägen går ut mellan Hönö och Fotö och snart siktas målet för dagens utfärd, en liten holme allra ytterst mot det öppna havet. När vi närmar oss lyfter några trutar från holmens högsta punkt och flyger skriande iväg. Så snart som luftautomaterna och den stora tuben lyfts iland lottas turordningen. Ljungqvist får

den eftertraktade uppgiften att börja och sen skall det bli min tur. Prieurtuberna är redan fyllda så Bertil tar genast på sig badbyxorna och får hjälp av Sundling och Jerker att sätta åt remmarna för luftautomaten. Sedan han knutit signallinan runt sin handled går han över relingen och låter sig sjunka ner. Detta är alltid en spännande

stund för de som är kvar i båten, att se bubblorna röra sig fram och tillbaka längs strandkanten och bara kunna gissa vad dykaren där nere i djupet får uppleva. Men så kommer Bertil upp igen och han myser när han tar av sig masken. Du kommer nog att bli nöjd säger han och tittar på mig. Nu stiger spänningen ännu mer i mig och jag känner hjärtat slå snabbare när jag sätter på näsklämman och kränger gummimasken över mitt ansikte. Jag öppnar genast ventilen och med ett hemtrevligt pysande börjar luften att strömma in i masken.

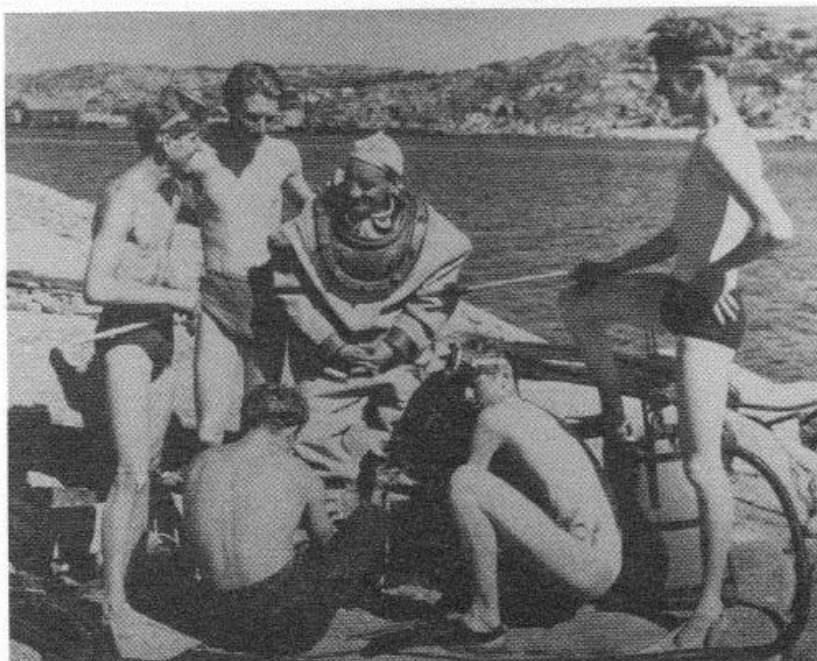
Trots att jag gjort detta ganska många gånger nu så känner jag en ilning längs ryggraden när jag glider ner mot botten. Under mina fötter, där jag landar, har jag nu en klipphylla beväxt med olika arter av brunalger. Jag ser mig nyfiket omkring. Sikten här ute är mycket bra, säkert närmare tio meter. Jag njuter en stund av det vackra undervattenslandskapet sedan tar jag ett djupt andetag. Jag har ju en uppgift att uppfylla också såsom varande medlem i arbetsgruppen för insamlande av alger till biologiska institutionen. Jag öppnar min påse av säckväv och börjar plocka fina exemplar av så många olika brunalger som jag kan hitta. Dessa skall senare pressas, torkas och monteras på kartong för att ingå i det algherbarium som vi håller på att upprätta. Ett stim av småsill drar förbi mig och solen glittrar i deras blanka fjäll. Under algsamlandet söker jag mig allt djupare och det märker

nar min påse av säckväv och börjar plocka fina exemplar av så många olika brunalger som jag kan hitta. Dessa skall senare pressas, torkas och monteras på kartong för att ingå i det algherbarium som vi håller på att upprätta. Ett stim av småsill drar förbi mig och solen glittrar i deras blanka fjäll. Under algsamlandet söker jag mig allt djupare och det märker

jag på att jag måste skruva upp lufttrycket i masken så att den inte dras ända in till mitt ansikte. Nu visar också manometern att det är dags att söka sig uppåt igen. Väl uppe i solskenet känns det skönt när kroppen värms upp igen. Vi fyller på tuberna och de andra dyker också, i tur och ordning. Sedan är det

dags för dagens andra höjdpunkt, mackor och dricka, för det är ju sant att sjön suger. Jag har ost och prickig korb på mina. Alf Larsson försöker lura på mig sånt där vedervärdigt surrogatkaffe men jag föredrar min "Prepp". Så vänder vi åter hemåt berikade

till kropp och själ av en härlig dag med besök hos kung Neptun.

De gånger man fick dyka med tungdykarutrustning var en helt annorlunda upplevelse. Som den 16 juni, 1946, då sex stycken medlemmar fick lov att följa med en av marinens båtar till ubåten U3503 som tyskarna själva sänkt i krigets slutskede:

Utanför skärgården ligger en stor boj som vi förtöjer oss i. Sedan får vi av tjänstgörande dykarledare noggranna instruktioner om vad som får och framför allt inte får göras. Det allra viktigaste när man dyker med hjälm och hel-dräkt, säger han, är att aldrig luta sig så mycket framåt att luften i dräkten kan rusa från överkroppen till benen för då blir man hängande upp och ner, helt hjälplös. Vi får dessutom tillsägelse att noga akta så att inte slangen eller livlinan fastnar någonstans. Sedan börjar påklädningsproceduren. Först ett rejält ylleunderställ, sedan dräkten, bröstplåten, blyskorna, hjälmen, bröst och ryggvikter, handskar och bälte med en stor dykarkniv. Man känner sig som om man kom från en annan planet och kan knappt röra sig i den ovana och tunga utrustningen. Men dykarbetjänarna hjälper mig ut på plattformen som skall föra mig ner till ubåten, som ligger på hela 22 meters djup. Jag ger klartecken till dykarledaren, får en klapp på hjälmen och börjar firas ned. När jag har kommit några meter ner i vattnet börjar mörkret sluta sig om mig på ett nästan kusligt sätt. Jag är ju van att ta mig neråt för egen maskin och nu

tycks det gå så snabbt att ögonen inte hinner vänja sig, men det är lika lätt att andas som med våra Prieurmasker så jag kan koncentrera mig på att, med näsklämmans hjälp, utjämna trycket i öronen. Plötsligt saktar plattformen in för att slutligen stanna upp. Jag står stilla en stund och ser mig omkring. Ljuset tycks efter en stund inte alls så dåligt och nu kan jag se att jag hamnat bara några meter ifrån det väldiga skrovet av den främmande ubåten. Jag kliver försiktigt ner från plattformen och tar några trevande steg fram mot den. Trots att den bara legat här på botten i drygt ett år har den redan blivit bevuxen av en massa havsnejlikor och läderkoraller. Botten består av sand och skalgrus och jag promenerar längs den nitade skrovsidan och förundras av anblicken av denna främmande förstörelsemaskin som så snöpligt hamnade här i samma stund som kriget var slut. Nu får jag signal via linan att vända åter mot världen "där uppe" och jag går tillbaka upp på plattformen och ger klarsignal.

Efter att vi alla dykt sitter vi i mässen och diskuterar våra intryck. Alla är överens om att detta är en dag vi alltid skall minnas.

Denna ubåt lyftes av marinen i augusti samma år, monterades ner i sina beståndsdelar och kunskapen man vann kom att användas vid konstruktionen av nya svenska ubåtar.

Så här kunde alltså världen och livet te sig när de första pionjärerna slog sig på "konsten att gå under vatten" och resten är ju som man säger, "historia".

International Historical Diving Event

Svanesund, Orust, Sweden, 14 – 16 Aug, 2015

Together with Gothenburg Municipality Commercial Diving School

Swedish Historical Diving Society, Djurgårdsvägen 36B, SE-115 21 Stockholm, Sweden,

Event Manager: Birgitta Forsén, birgitta.forsen@gmail.com phone +46707405023

Info: Hans Örnbaden, hans@ornbaden.se phone +46732503935

For updated info and registration go to www.sdhf.se/

Program

Friday 14 Aug

For those who have not arranged your own transport to the hotel, the meeting point is at the Bus terminal, Gothenburg Central station, Nils Erikssonplatsen. Look for SDHF logo.

16:30 Departure to Svanesund, Orust. Distance 77 km (48 miles) north of Gothenburg.

On the way, check in at hotels.

19:00 Meeting at the Commercial Diving School. Welcome drinks then.

20:00 Dinner and Dive Pub.

21:00 Films of diving historical interest.

Exhibitions and Displays, Saturday and Sunday, all day event

- The history and development of the rebreather in Sweden.
- Exhibition of historical underwater cameras.
- Swedish dive equipment manufacturers display historical, and their latest products.
- Food for lunch is available throughout the day. Dinner on Friday and Saturday is shared.

Saturday 15 Aug

09:00 Official opening of the meeting by Birgitta Forsén, Chairman of the Swedish Historical Diving Society.

10:00 Diving with historical helmets and pumps. We have an Emil Carlsson helmet, Danish 2 bolt, German 3 bolt and a Russian 3 bolt helmet, amongst others.

11:00 Poseidon demonstrates their latest rebreather, launched in 2014.

12:00 – 16:00 Opportunity to test dive with the new Poseidon SE7EN rebreather.

12:00 – 16:00 Demonstration dives with early sport diving equipment from private collectors and our museum.

16:00 – 17:00 Demonstration dive with a replica Diving Bell from the 15th century, and with a replica of a 17th century diving suit and an open wood helmet by our Finish friends.

19:00 Transport to Dinner and evening entertainment.

Sunday 16 Aug

10:00 Lecture by Hans Örnbaden "Swedish hyperbaric chambers for treatment and research. – From Sandahl 1860 to DNC 2014"

10:40 Lecture by Imre Botos, who developed and tested the first rebreather (ACOC) built by AGA 1972.

11:20 Presentation by Ola Oskarsson about the history, development and modern day use of the ROV (Remotely Operated Underwater Vehicle).

12:00 Lecture and film about 'Mars the Magnificent', a Man of War that sank after a battle in the Baltic Sea 1564 to 75 meter (250 feet).

13:00 Slideshow "Swedish Sports divers Hall of Fame" during lunch buffet

End of event.

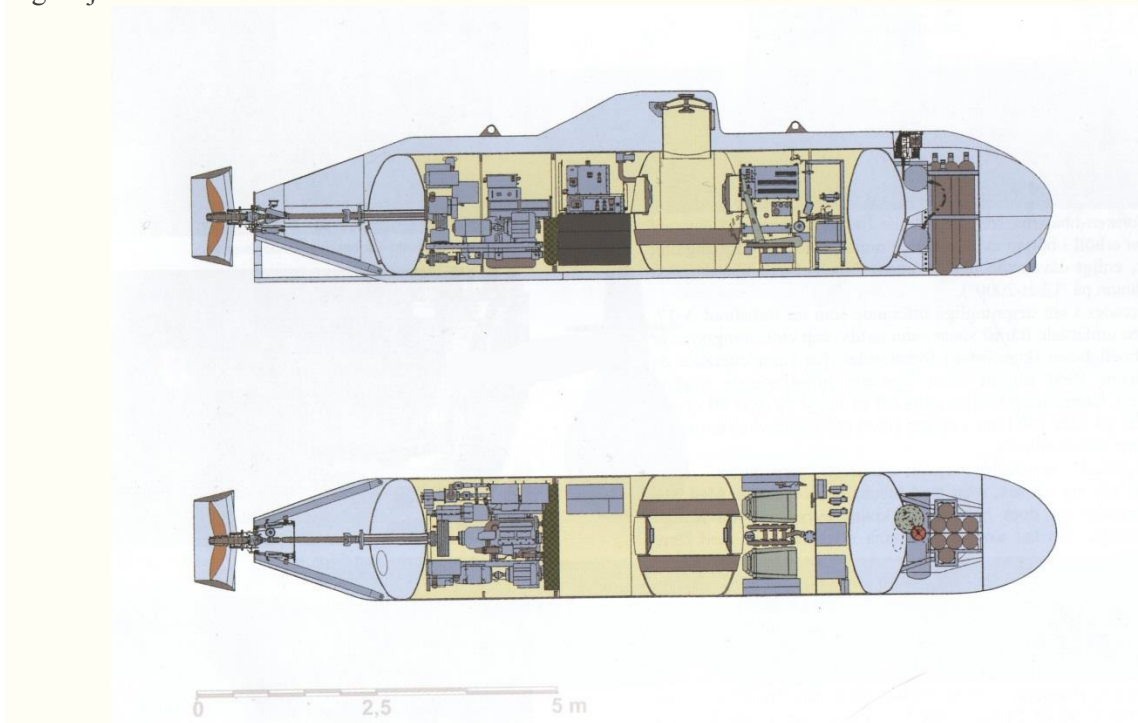
Spiggen II, en svensk militär miniubåt

Hans Örnhagen

Svensk dykerihistorisk förening har alltsedan HMS Spiggen utgick ur organisationen följt miniubåtens öde. Planerna var, att om ingen annan kunde ta hand om ubåten, så skulle SDHF göra det som stod i vår makt för att bevara båten till eftervärden. Spiggen II som hon bör kallas, eftersom vi tidigare haft en miniubåt med det namnet i svenska flottan. Den första var en engelsk miniubåt av X-klass. ”Stickleback” inköptes från England 1958 och döptes om till Spiggen. Hon användes fram till 1972 för att vi skulle få erfarenheter och kunskap om hur denna typ av

vapen kunde användas, framför allt tillsammans med dykare. Spiggen återlämnades till England och Imperial War museum när man där upptäckte att man inte hade någon X-class båt i så gott skick som den svenska Spiggen. När vi i slutet av 70-talet och tidigt 80-tal drabbades av ubåtsincidenter och upptäckte att vi saknade resurser och erfarenheter för att kunna förstå hur en befälhavare i en miniubåt kunde använda sin farkost beslutades om att vi skulle ta fram en egen för utbildning och studier. Detta blev Spiggen II som konstruerades av Försvarets materielverks ubåtsbyrå och byggdes av firma Amfibieteknik AB. Bygget kallades ett lågbudgetprojekt och huvudsakligen civil teknik och civila komponenter användes. Spiggen II togs i tjänst 1990.

Som framgår av skissen från Fredrik Granholms bok Från Hajen till Södermanland, Svenska ubåtar under 100 år, så har Spiggen II tre stycken tryckfasta avdelningar. Detta innebär att man kunde trycksätta

mittsektionen för att slussa ut dykare. En annan fördel med de tre separata sektionerna var att båten kunde delas för god åtkomst av komponenter i samband med service och reparationer.

Fotot inifrån båten är taget förut från mittsektionen och visar piloterna och manöverpanelen. Som de flesta militära ubåtar saknar hon ventiler för att se ut föröver och navigation sker med sonar och annan elektronisk utrustning.

(Foto från: Navyskipper.blogspot.se)

Fotot överst i artikeln togs när "Spiggen" anlände till Töre hamn. Orsaken till att hon hamnade i Kalix kommun var att somrarna 1983 och 1987 jagades främmande undervattensaktivitet i vatten utanför Töre. Hon står nu tills vidare i ett kommunförråd i väntan på att man skall kunna ställa ut Spiggen II så att hon kan beskådas av allmänheten. Tanken är att Kalix kommun på sikt ska låna ut "Spiggen" till föreningar eller organisationer som bedriver turistverksamhet. Det finns redan ett antal intressenter, men fler välkomnas. Intresserade kan vända sig till Karl-Göran Lindbäck i Kalix kommun. Svensk Dykerihistorisk Förening önskar projektet lycka till och hoppas kunna komma på besök och eventuell provtur vid tillfälle. Den som vill läsa mer om Spiggen II kan utnyttja följande länkar:

<http://www.nsd.se/nyheter/kalixoverkalix/en-ubat-ingen-kan-tvivla-pa-8571934.aspx>

<http://www.nsd.se/nyheter/kalixoverkalix/dragkamp-om-sveriges-enda-mini-ubat-8582299.aspx>

http://www.mynewsdesk.com/se/kalix_kommun/pressreleases/mini-ubaat-ankommer-till-kalix-1011863

http://en.wikipedia.org/wiki/Stickleback-class_submarine

<http://navyskipper.blogspot.se/2010/12/slutet-for-inomskars-ubatsjakt.html>

#

Silversponsorer

AirMedic.se
Specialistmottagning
[Internetbokning](#)

#

Fartygsmagasinet i Stockholm AB

Österlånggatan 19, Gamla Stan i Stockholm (Öppet tor & fre 11-18, lör 11-15)

mail@seaborne-fartygsmagasinet.com

www.seaborne-fartygsmagasinet.com

Robert Börjesson - undervattensteknik genom hela livet

Skrivet av Sara Laine i Profiler En Sueco/ La Danesa/ Det Norske Magasinet, Norrbom Marketing S.L., Centro Idea, Ctra. de Mijas, 29651 Mijas Costa, Spania. Tryck med tillstånd från förlaget.

"Inga ord behövs för att beskriva denna hjälm. Är man inne i branschen vet man direkt vad det är." Det är Robert Börjessons ord när han visar mig runt på kontoret i Fuengirola, där han efter lite möda får ned en stor låda från översta hyllan och plockar fram en gul dykarhjälm, som han vördnadsfullt ställer på bänken bredvid sig (en Kirby Morgan hjälm).

Robert Börjesson är ägare och tekniskt ansvarig på företaget Marine Vision, ett företag som bl.a. samarbetar med Guardia Civil, SAAB, Kirby Morgan och många fler. Ett arbete som han trivs mycket bra med. Det är till och med så att han faktiskt sysslar med det som han alltid, i grund och botten, har varit intresserad av – undervattensteknik.

"Det ligger i blodet hos både min bror och mig själv. Vår far, Bengt Börjesson (En av SDHF hedersmedlemmar- Red. anm.), tillverkade sina första undervattenskameror redan på 1950-talet och var en pionjär i Sverige inom undervattensteknik. Han filmade bl.a. Svampdykare (1964) som handlar om tvättsvampdykare på Kalymnos i Grekland – en nästan K-märkt film inom undervattenteknikvärlden", ler Robert stolt när han berättar om sin far och tillägger: "Min bror och jag har levt med det hela våra liv. Pappa gjorde även bl.a. Expedition Röda Havet och han var med och filmade när Wasa bärgades. När han jobbade hemma fick jag också ofta vara med. Min bror, Eric Börjesson, är också i branschen men som undervattenfotograf och han har bl.a. varit med och filmat Disney-dokumentären Oceans, och många andra undervattensscener i flertalet filmer."

Familjetradition

Robert kan tala länge om sin far och bror och jag får påminna honom om att vi har träffats för att tala om honom. "Själv är jag mer intresserad av det tekniska. I mitt företag tillverkar vi specialutrustning. Bl.a. tillverkade vi kameror och maskiner som användes vid den stora BP-oljekatastrofen för några år sedan. Vi har kameror som kan gå ned till tusentals meters djup och fjärrstyrda kameror för att filma undervattensliv på djupet", säger Robert.

Robert är född i Sollentuna utanför Stockholm och när han blev lite äldre flyttade familjen in till centrala Stockholm. När han var 27 flyttade han till Madrid där han tog en paus från undervattensteknikvärlden och utbildade sig till systemanalytiker samt datatekniker på CENEC. Därefter arbetade han sig igenom en karriär inom olika dataföretag såsom Siemens Nixdorf och Control Data.

"Jag lärde mig massor under åren i datateknikvärlden, t ex hur stora företag fungerar, hur man arbetar effektivt med olika resurser samt hur man utvecklar system. Kunskaper som jag har fått nytta i mitt lilla företag", förklarar han.

Men så en dag, när Robert hade arbetat med datateknik i drygt tio, år ringde hans far och berättade att han skulle flytta permanent till Costa del Sol, där familjen hade haft semesterboende i flera år.

Hans far berättade att han tänkte starta ett företag i linje med det han arbetat med i Sverige och frågade om Robert var intresserad, och det var han. Så sedan 1995 är det han och hans affärspartner Pedro som driver företaget, Marine Vision.

Trång sektor

Att driva ett teknikbaserat företag på Costa del Sol är inte alltid lätt. Robert uttrycker ett visst avund på svenska företag som ofta får statlig hjälp och där det finns ett väl utbrett samarbete mellan marknaden och universiteten, men det går även i Spanien berättar han:

"Vi får helt enkelt ta tillvara på resurserna. Det finns kompetens på landets olika universitet – som vi ofta samarbetar med – men vi får kämpa oss fram själva för det finns inget existerande nätverk mellan marknaden och universiteten, som i Sverige. Här arbetar inte heller företagen med varandra i samma utsträckning, marknadstonen är mycket hårdare och många delar måste vi beställa från utlandet."

Det bästa av Sverige

När Robert talar om Spanien använder han ordet hem. Men när vi sedan kommer in på Sverige använder han också "hem", men med en mer drömmande nyansering och han berättar att han längtar dit ibland. Och hem är Stockholm, där han har en båt liggande vid Långholmen som han gärna tar en tur ut i skärgården med, minst en vecka per år.

"Det är lätt att sakna Sverige när man bor här för minnet är selektivt och jag minns alltid Sverige från landets bästa sida med vackra sommardagar, blå himmel m.m. Sedan är inte vintrarna så roliga med mörker, regn och rusk", säger han och liksom ryser i ryggmärgen.

Sedan ser han fundersam ut igen och liksom reser runt hela Spanien i sina tankar:

"Spanien är också bra. Jag tycker om att det är mångkulturellt, människorna är fantastiska och det finns så mycket att se och uppleva, någonting i varje stad och by."

Samtalet leder återigen in på företagande och jämförande mellan länder:

"Mitt företag skulle troligtvis gå ännu bättre i Norden, också för att nordiska företag, speciellt inom teknik, har ett annat anseende än spanska. Nordiska teknikföretag har ju alltid varit kända för att ligga i framkant".

Trots det har han aldrig funderat på att flytta till Sverige, men han säger att om han någonsin startar upp ett till företag så ska det ligga i Sverige.

Svensk företagskultur

Att tala med Robert är som att tala med en svensk som är spanjor. Hans svenska är felfri, liksom hans spanska, samtidigt som det ofta sker att han omedvetet växlar till spanska när han talar svenska. Så det märks verkligen att han är en mix av de båda länderna, hans far är svensk och modern spansk. På ett område där hans svenskhet verkligen lyser igenom är när vi kommer in på krisen och hur han driver sitt företag.

"Som litet företag måste man vara flexibel och hela tiden hitta nya lösningar, vara öppen för nya möjligheter men samtidigt vara försiktig. Det är ofta en svaghet i spanska småföretag – som mot alla odds syssla med sitt och alltid kan bäst i alla lägen. Men så är det sällan", jämför han och fortsätter:

"Det gäller även i mitt företag. När jag gjorde upp Marine Visions arbetstider, vi har sju anställda, tittade jag på personalens behov och då nästan alla har familj tänkte jag att arbetstiderna måste matcha deras privatliv. Så istället för spanska arbetstider med lång siesta jobbar vi åtta till tre med korta raster. Dock har vi alltid mobilerna med oss, vilket är en förutsättning för att kunderna ska vara nöjda."

Och hans strategi har fungerat:

"De som jobbar hos oss vill inte jobba någon annanstans och vi har kul tillsammans, vilket kunderna märker i vår service till dem. Jag har också lärt mig värdesätta varje enskild person i företaget – alla kan och är bäst inom sitt område. Det handlar om att ge och få tillbaka, inte ge och ta."

Överlever krisen

Förutom en god företagskultur som recept för ett stabilt företag berättar Robert att det är ett måste med koll på ekonomin:

"Vi har överlevt krisen tack vare ett strikt ekonomiskt tänkande. Det är lätt att lockas av stora lokaler, fina bilar m.m. när pengarna kommer in men ofta fungerar det inte i längden, så vi har aldrig tillåtit oss det. Dessutom redovisas varje cent till vår ekonom och är det en kostnadspost som inte går att redovisa dras den från lönen, vilket även gäller mig. Likadant som att jag inte kan sitta på en piedestal som chef, för mig är skruvmejseln och sopborsten lika viktiga som datorn och skrivbordet."

Återigen nämner Robert värdet av att vara anpassningsbar och se möjligheter:

"Vi har fått lov att tänka om en del och ett exempel är att vi idag har Decathlon som kunder. Hos dem har vi bl.a. personalutbildning och service på maskinerna för påfyllnad av dyktuber, något vi inte gjorde tidigare."

Hoj och ålderskris

Man skulle kunna tro att Robert på grund av sitt stora intresse för undervattenteknik också skulle roa sig i undervattensvärlden på fritiden, men så är inte fallet:

"Jag har sedan min ungdom tävlat i motorcross så jag har en motorcykel och numera blir det mer golf. Och när det kom till att köpa motorcykel och bil ville jag ha svenskt så jag kör en Husqvarna och en Volvo. Egentligen kanske motorcykeln är uttryck för en viss 50-års kris. Det är faktiskt en jobbig ålder för helt plötsligt har jag insett att jag börjar bli gammal, jag som fortfarande var ung som 40-åring. Nu skymtar pensionsåldern. Dessutom har jag inte samma kraft längre att ta tag i saker som när jag var 35."

Innan vi avslutar funderar han ett tag och tillägger:

"När det kommer till det här med ålder har kvinnor en stor fördel för de talar med varandra. Vi män gör inte det, vi umgås inte på samma sätt, det förväntas istället att vi ska sätta oss och ta en öl. I mitt fall har det nog uttryckt sig i att jag för första gången i mitt liv skämt bort mig själv med en lite häftigare bil, en av Volvos sportigare modeller".

Kort info:

Namn: Robert Börjesson

Född: 1959

Bor: Marbella

Familj: Fru och dotter

Stolt över: Sin dotter, 21 år, som studerar till eco-ingenjör i Madrid

Gör om 10 år: Pensionerar sig med förhoppning om att dottern tar över familjetraditionen.

Silversponsorer

Yrkesdykarskolan Göteborg

Professionell IDSA-dykarskola som utbildar enligt försvarsmakten och IDSA till alla certifikatsnivåer

Skolan där alla skall växa

**SVENSK BRAND
& DYKTEKNIK**
www.branddyk.se

DKN BERG

Idrottens Hus, 123 87 Farsta, tel 08-605 63 75, fax 08-605 63 72

Guldspansorerer:

KRÅKÅS MARINA AB är ett erfaret anläggnings-dykeri med stor mobilitet, både till lands och till sjöss. I företaget finns sammantaget över 100 års erfarenhet av anläggnings-dykeri. Svenskt och internationellt anläggnings-dykarcertifikat enl. EDTC:s normer. Vi utför ALLA typer av anläggningsuppdrag i och i anslutning till vatten. Specialiteter: Byggnation och reparationer av anläggningar i trä, stål och betong, borrhning och sprängning samt läggning och upptagning av sjökabel och ledningar. Vi har för närvarande ramavtal med FORTUM GENERATION AB gällande dykningar på deras samtliga anläggningar.

#

Tele, Gotland. 0498-29 77 00
Tele, Stockholm. 08-747 00 05

E-post. info@curt-nyberg.se
Web. www.curt-nyberg.se

På sortimentet finns bla.:

- *Högtryckskompressorer
- *Ventiler & ventilsystem
- *Service & reservdelar
- *Lyftsäckar
- *Gasbostrar
- *Filter & avskiljare
- *Fyllningsramper
- *Dyktelefoner

#

Ansell

Tidigare Trelleborg Protective Products AB

#

Aleris

FLYG- OCH DYKMEDICIN

#

INTERSPIRO

#

**RATTAR, SPÅKAR OCH VRED
ABSOLUT FÖRBUDNA**

Vår idé är enkel, du koncentrerar dig på upplevelsen så ser vi till att utrustningen fungerar - utan din inblandning.

Xstream Dive exempelvis har inte en enda ratt eller spak som du skall vrida på för att den skall fungera. Optimal funktion oavsett djup är inbyggt redan från början - varför krångla till det?

#

NDE

Offshore

Framtida evenemang:
För uppdaterad info se vår hemsida www.sdhf.se

Årsmöte kl 1300, den 15:e mars, 2015 i lokal "Tegel"
Dykmässan på Nacka Strand

#

Skärgårdsmässan 22 – 24 maj, 2015
Galärvarvet, Djurgården, Stockholm

#

International Historical Diving Event 14-16 augusti, 2015
Dykarskolan Svanesund, Orust

#

Julstämning på Dyktankhuset 6 december, 2015